

Constitutia ROMANIEI

din 31/10/2003

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 767 din 31/10/2003

Modificata si completata prin Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 , publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicata de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constitutie, cu reactualizarea denumirilor si dându-se textelor o noua numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicata, art. 156). Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 a fost aprobata prin referendumul national din 18-19 octombrie 2003 si a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicarii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotărârii Curtii Constitutionale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului national din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constitutiei României. Constitutia României, în forma initiala, a fost adoptata în sedinta Adunarii Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 si a intrat în vigoare în urma aprobarii ei prin referendumul national din 8 decembrie 1991.

TITLUL I - Principii generale

ARTICOLUL 1 Statul român

- (1) România este stat national, suveran si independent, unitar si indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului român este republica.
- (3) România este stat de drept, democratic si social, în care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a personalitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme, în spiritul traditiilor democratice ale poporului român si idealurilor Revolutiei din decembrie 1989, si sunt garantate.
- (4) Statul se organizeaza potrivit principiului separatiei si echilibrului puterilor - legislativa, executiva si judecatoreasca - în cadrul democratiei constitutionale
- (5) În România, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie.

ARTICOLUL 2 Suveranitatea

- (1) Suveranitatea nationala apartine poporului român, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice si corecte, precum si prin referendum.
- (2) Nici un grup si nici o persoana nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

ARTICOLUL 3 Teritoriul

- (1) Teritoriul României este inalienabil.
- (2) Frontierele tarii sunt consfintite prin lege organica, cu respectarea principiilor si a celorlalte norme general admise ale dreptului international.
- (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orase si judete. În conditiile legii, unele orase sunt declarate municipii.
- (4) Pe teritoriul statului român nu pot fi stramutate sau colorizate populatii straine.

ARTICOLUL 4 Unitatea poporului si egalitatea între cetateni

- (1) Statul are ca fundament unitatea poporului român si solidaritatea cetatenilor sai.
- (2) România este patria comuna si indivizibila a tuturor cetatenilor sai, fara deosebire de rasa, de nationalitate, de origine etnica, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenenta politica, de avere sau de origine sociala.

ARTICOLUL 5 Cetatenia

- (1) Cetatenia româna se dobândește, se pastrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.
- (2) Cetatenia româna nu poate fi retrasă celui care a dobândit-o prin naștere.

ARTICOLUL 6 Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților rațional dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

ARTICOLUL 7 Români din străinătate

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului ai cărui cetățeni sunt.

ARTICOLUL 8 Pluralismul și partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.

(2) Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației.

ARTICOLUL 9 Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale

Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor și la promovarea intereselor profesionale, economice și sociale ale membrilor lor.

ARTICOLUL 10 Relații internaționale

România întretine și dezvoltă relații prietenoase cu toate statele și, în acest cadru, relații de bună vecinătate, întemeiate pe principiile și pe celelalte norme general admise ale dreptului internațional.

ARTICOLUL 11 Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatul ratificat de Parlament, potrivit legii, face parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

ARTICOLUL 12 Simboluri naționale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lăncă: albastru, galben, roșu.

(2) Ziua națională a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul național al României este "Desteaptă-te române".

(4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ARTICOLUL 13 Limba oficială

În România, limba oficială este limba română.

ARTICOLUL 14 Capitala

Capitala României este municipiul Bucuresti.

TITLUL II - Drepturile, libertatile si îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I - Dispozitii comune

ARTICOLUL 15 Universalitatea

- (1) Cetatenii beneficiaza de drepturile si de libertatile consacrate prin Constitutie si prin alte legi si au obligatiile prevazute de acestea.
- (2) Legea dispune numai pentru viitor, cu exceptia legii penale sau contravenzionale mai favorabile.

ARTICOLUL 16 Egalitatea în drepturi

- (1) Cetatenii sunt egali în fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari.
- (2) Nimeni nu este mai presus de lege.
- (3) Functiile si demnitatile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în conditiile legii, de persoanele care au cetatenia româna si domiciliul în tara. Statul român garanteaza egalitatea de sanse între femei si barbati pentru ocuparea acestor functii si demnitati.
- (4) În conditiile aderarii României la Uniunea Europeana, cetatenii Uniunii care îndeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege si de a fi ales în autoritatile administratiei publice locale.

ARTICOLUL 17 Cetatenii români în strainatate

Cetatenii români se bucura în strainatate de protectia statului român si trebuie sa-si îndeplineasca obligatiile, cu exceptia acelor ce nu sunt compatibile cu absenta lor din tara.

ARTICOLUL 18 Cetatenii straini si apatrizii

- (1) Cetatenii straini si apatrizii care locuiesc în România se bucura de protectia generala a persoanelor si a averilor, garantata de Constitutie si de alte legi.
- (2) Dreptul de azil se acorda si se retrage în conditiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 19 Extradarea si expulzarea

- (1) Cetateanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România.
- (2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetatenii români pot fi extradati în baza conventiilor internationale la care România este parte, în conditiile legii si pe baza de reciprocitate.
- (3) Cetatenii straini si apatrizii pot fi extradati numai în baza unei conventii internationale sau în conditii de reciprocitate.
- (4) Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ARTICOLUL 20 Tratatete internationale privind drepturile omului

- (1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care România este parte.
- (2) Daca exista neconcordante între pactele si tratatetele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului în care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ARTICOLUL 21 Accesul liber la justitie

- (1) Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor si a intereselor sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngradi exercitarea acestui drept.
- (3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor într-un termen rezonabil.
- (4) Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative si gratuite.

CAPITOLUL II - Drepturile si libertatile fundamentale

ARTICOLUL 22 Dreptul la viata si la integritate fizica si psihica

- (1) Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizica si psihica ale persoanei sunt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi supus torturii si nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant.
- (3) Pedeapsa cu moartea este interzisa.

ARTICOLUL 23 Libertatea individuala

- (1) Libertatea individuala si siguranta persoanei sunt inviolabile.
- (2) Perchezitionarea, retinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile si cu procedura prevazute de lege.
- (3) Retinerea nu poate depasi 24 de ore.
- (4) Arestarea preventiva se dispune de judecator si numai în cursul procesului penal.
- (5) În cursul urmaririi penale arestarea preventiva se poate dispune pentru cel mult 30 de zile si se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fara ca durata totala sa depaseasca un termen rezonabil, si nu mai mult de 180 de zile.
- (6) În faza de judecata instanta este obligata, în conditiile legii, sa verifice periodic, si nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea si temeinicia arestarii preventive si sa dispuna, de îndata, punerea în libertate a inculpatului, daca temeiurile care au determinat arestarea preventiva au încetat sau daca instanta constata ca nu exista temeiuri noi care sa justifice mentinerea privarii de libertate.
- (7) Încheierile instantei privind masura arestarii preventive sunt supuse cailor de atac prevazute de lege.
- (8) Celui retinut sau arestat i se aduc de îndata la cunostinta, în limba pe care o întelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunostinta numai în prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu.
- (9) Punerea în libertate a celui retinut sau arestat este obligatorie, daca motivele acestor masuri au disparut, precum si în alte situatii prevazute de lege.
- (10) Persoana arestata preventiv are dreptul sa ceara punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.
- (11) Pâna la ramânerea definitiva a hotarârii judecatoresti de condamnare, persoana este considerata nevinovata.
- (12) Nici o pedeapsa nu poate fi stabilita sau aplicata decât în conditiile si în temeiul legii.
- (13) Sanctiunea privativa de libertate nu poate fi decât de natura penala.

ARTICOLUL 24 Dreptul la aparare

- (1) Dreptul la aparare este garantat.
- (2) În tot cursul procesului, partile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ARTICOLUL 25 Libera circulatie

- (1) Dreptul la libera circulatie, în tara si în strainatate, este garantat. Legea stabileste conditiile exercitarii acestui drept.
- (2) Fiecarui cetatean îi este asigurat dreptul de a-si stabili domiciliul sau resedinta în orice localitate din tara, de a emigra, precum si de a reveni în tara.

ARTICOLUL 26 Viata intima, familiala si privata

- (1) Autoritatile publice respecta si ocrotesc viata intima, familiala si privata.
- (2) Persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea însasi, daca nu încalca drepturile si libertatile altora, ordinea publica sau bunele moravuri.

ARTICOLUL 27 Inviolabilitatea domiciliului

- (1) Domiciliul si resedinta sunt inviolabile. Nimeni nu poate patrunde sau ramâne în domiciliul ori în resedinta unei persoane fara învoirea acesteia.
- (2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru urmatoarele situatii:
  - a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotarâri judecatoresti;
  - b) înlaturarea unei primejdii privind viata, integritatea fizica sau bunurile unei persoane;
  - c) apararea securitatii nationale sau a ordinii publice;
  - d) prevenirea raspândirii unei epidemii.
- (3) Perchezitia se dispune de judecator si se efectueaza în conditiile si în formele prevazute de lege.
- (4) Perchezitiile în timpul noptii sunt interzise, în afara de cazul infractiunilor flagrante.

ARTICOLUL 28 Secretul corespondentei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ARTICOLUL 29 Libertatea constiintei

- (1) Libertatea gândirii si a opiniilor, precum si libertatea credintelor religioase nu pot fi îngradite sub nici o forma. Nimeni nu poate fi constrâns sa adopte o opinie ori sa adere la o credinta religioasa, contrare convingerilor sale.
- (2) Libertatea constiintei este garantata; ea trebuie sa se manifeste în spirit de toleranta si de respect reciproc.
- (3) Cultele religioase sunt libere si se organizeaza potrivit statutelor proprii, în conditiile legii.
- (4) În relatiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau actiuni de învrajbire religioasa.
- (5) Cultele religioase sunt autonome fata de stat si se bucura de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistentei religioase în armata, în spitale, în penitenciare, în azile si în orfelinate.
- (6) Parintii sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educatia copiilor minori a caror raspundere le revine.

ARTICOLUL 30 Libertatea de exprimare

- (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credintelor si libertatea creatiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.
- (2) Cenzura de orice fel este interzisa.
- (3) Libertatea presei implica si libertatea de a înfiinta publicatii.
- (4) Nici o publicatie nu poate fi suprimata.
- (5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masa obligatia de a face publica sursa finantarii.
- (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara a persoanei si nici dreptul la propria imagine.
- (7) Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, îndemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri.
- (8) Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în conditiile legii. Delictelor de presa se stabilesc prin lege.

ARTICOLUL 31 Dreptul la informatie

- (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi îngradit.
- (2) Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal.

- (3) Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala.
- (4) Mijloacele de informare în masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice.
- (5) Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.

ARTICOLUL 32 Dreptul la învatatura

- (1) Dreptul la învatatura este asigurat prin învatamântul general obligatoriu, prin învatamântul liceal si prin cel profesional, prin învatamântul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare.
- (2) Învatamântul de toate gradele se desfasoara în limba româna. În conditiile legii, învatamântul se poate desfasura si într-o limba de circulatie internationala.
- (3) Dreptul persoanelor aparținând minoritatilor nationale de a învata limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite în aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.
- (4) Învatamântul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti din familii defavorizate si celor institutionalizati, în conditiile legii.
- (5) Învatamântul de toate gradele se desfasoara în unitati de stat, particulare si confesionale, în conditiile legii.
- (6) Autonomia universitara este garantata.
- (7) Statul asigura libertatea învatamântului religios, potrivit cerintelor specifice fiecarui cult. În scolile de stat, învatamântul religios este organizat si garantat prin lege.

ARTICOLUL 33 Accesul la cultura

- (1) Accesul la cultura este garantat, în conditiile legii.
- (2) Libertatea persoanei de a-si dezvolta spiritualitatea si de a accede la valorile culturii nationale si universale nu poate fi îngradita.
- (3) Statul trebuie sa asigure pastrarea identitatii spirituale, sprijinirea culturii nationale, stimularea artelor, protejarea si conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativitatii contemporane, promovarea valorilor culturale si artistice ale României în lume.

ARTICOLUL 34 Dreptul la ocrotirea sanatatii

- (1) Dreptul la ocrotirea sanatatii este garantat.
- (2) Statul este obligat sa ia masuri pentru asigurarea igienei si a sanatatii publice.
- (3) Organizarea asistentei medicale si a sistemului de asigurari sociale pentru boala, accidente, maternitate si recuperare, controlul exercitarii profesiilor medicale si a activitatilor paramedicale, precum si alte masuri de protectie a sanatatii fizice si mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ARTICOLUL 35 Dreptul la mediu sanatos

- (1) Statul recunoaste dreptul oricarei persoane la un mediu înconjurator sanatos si echilibrat ecologic.
- (2) Statul asigura cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.
- (3) Persoanele fizice si juridice au îndatorirea de a proteja si a ameliora mediul înconjurator.

ARTICOLUL 36 Dreptul de vot

- (1) Cetatenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniti pâna în ziua alegerilor inclusiv.
- (2) Nu au drept de vot debilii sau alienatii mintal, pusi sub interdictie, si nici persoanele condamnate, prin hotarâre judecatoreasca definitiva, la pierderea drepturilor electorale.

ARTICOLUL 37 Dreptul de a fi ales

- (1) Au dreptul de a fi alesi cetatenii cu drept de vot care îndeplinesc conditiile prevazute în articolul 16 alineatul (3), daca nu le este interzisa asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidatii trebuie sa fi împlinit, pâna în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi ales în Camera Deputatilor sau în organele administratiei publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi ales în Senat si vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi ales în functia de Presedinte al României.

ARTICOLUL 38 Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În conditiile aderarii României la Uniunea E uropeana, cetatenii români au dreptul de a alege si de a fi ales în Parlamentul European.

ARTICOLUL 39 Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstratiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere si se pot organiza si desfasura numai în mod pasnic, fara nici un fel de arme.

ARTICOLUL 40 Dreptul de asociere

- (1) Cetatenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate si în alte forme de asociere.
- (2) Partidele sau organizatiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militeaza împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranitatii, a integritatii sau a independentei României sunt neconstitutionale.
- (3) Nu pot face parte din partide politice judecatorii Curtii Constitutionale, avocatii poporului, magistratii, membrii activi ai armatei, politistii si alte categorii de functionari publici stabilite prin lege organica.
- (4) Asociatiile cu caracter secret sunt interzise.

ARTICOLUL 41 Munca si protectia sociala a muncii

(1) Dreptul la munca nu poate fi îngradit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupatiei, precum si a locului de munca este libera.

(2) Salariatii au dreptul la masuri de protectie sociala. Acestea privesc securitatea si sanatatea salariatilor, regimul de munca al femeilor si al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe tara, repausul saptamânal, concediul de odihna platit, prestarea muncii în conditii deosebite sau speciale, formarea profesionala, precum si alte situatii specifice, stabilite prin lege.

- (3) Durata normala a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.
- (4) La munca egala, femeile au salariu egal cu barbatii.
- (5) Dreptul la negocieri colective în materie de munca si caracterul obligatoriu al conventiilor colective sunt garantate.

ARTICOLUL 42 Interzicerea muncii fortate

- (1) Munca fortata este interzisa.
- (2) Nu constituie munca fortata:
  - a) activitatile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum si cele desfasurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de constiinta;
  - b) munca unei persoane condamnate, prestata în conditii normale, în perioada de detentie sau de libertate conditionata;
  - c) prestatiile impuse în situatia creata de calamitati ori de alt pericol, precum si cele care fac parte din obligatiile civile normale stabilite de lege.

ARTICOLUL 43 Dreptul la greva

- (1) Salariatii au dreptul la greva pentru apararea intereselor profesionale, economice si sociale.
- (2) Legea stabileste conditiile si limitele exercitarii acestui drept, precum si garantiile necesare asigurarii serviciilor esentiale pentru societate.

ARTICOLUL 44 Dreptul de proprietate privata

(1) Dreptul de proprietate, precum si creantele asupra statului, sunt garantate. Continutul si limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

(2) Proprietatea privata este garantata si ocrotita în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetatenii straini si apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privata asupra terenurilor numai în conditiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeana si din alte tratate internationale la care România este parte, pe baza de reciprocitate, în conditiile prevazute prin lege organica, precum si prin mostenire legala.

(3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauza de utilitate publica, stabilita potrivit legii, cu dreapta si prealabila despagubire.

(4) Sunt interzise nationalizarea sau orice alte masuri de trecere silita în proprietate publica a unor bunuri pe baza apartenentei sociale, etnice, religioase, politice sau de alta natura discriminatorie a titularilor.

(5) Pentru lucrari de interes general, autoritatea publica poate folosi subsolul oricarei proprietati imobiliare, cu obligatia de a despagubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantatiilor sau constructiilor, precum si pentru alte daune imputabile autoritatii.

(6) Despagubirile prevazute în alineatele (3) si (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenta, prin justitie.

(7) Dreptul de proprietate obliga la respectarea sarcinilor privind protectia mediului si asigurarea buneii vecinatati, precum si la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

(8) Avera dobândita licit nu poate fi confiscata. Caracterul licit al dobândirii se prezuma.

(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infractiuni ori contraventii pot fi confiscate numai în conditiile legii.

ARTICOLUL 45 Libertatea economica

Accesul liber al persoanei la o activitate economica, libera initiativa si exercitarea acestora în conditiile legii sunt garantate.

ARTICOLUL 46 Dreptul la mostenire

Dreptul la mostenire este garantat.

ARTICOLUL 47 Nivelul de trai

(1) Statul este obligat sa ia masuri de dezvoltare economica si de protectie sociala, de natura sa asigure cetatenilor un nivel de trai decent.

(2) Cetatenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate platit, la asistenta medicala în unitatile sanitare de stat, la ajutor de somaj si la alte forme de asigurari sociale publice sau private, prevazute de lege. Cetatenii au dreptul si la masuri de asistenta sociala, potrivit legii.

ARTICOLUL 48 Familia

(1) Familia se întemeiaza pe casatoria liber consimtita între sotii, pe egalitatea acestora si pe dreptul si îndatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia si instruirea copiilor.

(2) Conditiiile de încheiere, de desfacere si de nulitate a casatoriei se stabilesc prin lege. Casatoria religioasa poate fi celebrata numai dupa casatoria civila.

(3) Copiii din afara casatoriei sunt egali în fata legii cu cei din casatorie.

ARTICOLUL 49 Protectia copiilor si a tinerilor

(1) Copiii si tinerii se bucura de un regim special de protectie si de asistenta în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acorda alocatii pentru copii si ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protectie sociala a copiilor si a tinerilor se stabilesc prin lege.

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activitati care le-ar dauna sanatatii, moralitatii sau care le-ar pune în primejdie viata ori dezvoltarea normala sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajati ca salariati.

(5) Autoritatile publice au obligatia sa contribuie la asigurarea conditiilor pentru participarea libera a tinerilor la viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.

ARTICOLUL 50 Protecția persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor.

ARTICOLUL 51 Dreptul de petiționare

- (1) Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.
- (2) Organizațiile legal constituite au dreptul să adreseze petiții exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă.
- (3) Exercițierea dreptului de petiționare este scutită de taxă.
- (4) Autoritățile publice au obligația să răspundă la petiții în termenele și în condițiile stabilite potrivit legii.

ARTICOLUL 52 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

- (1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.
- (2) Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică.
- (3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlocuiește răspunderea magistratilor care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

ARTICOLUL 53 Restrângerea exercitării unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.
- (2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.

CAPITOLUL III - Îndatoririle fundamentale

ARTICOLUL 54 Fidelitatea față de țară

- (1) Fidelitatea față de țară este sacrală.
- (2) Cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, precum și militarii, răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin și, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege.

ARTICOLUL 55 Apărarea țării

- (1) Cetățenii au dreptul și obligația să apere România.
- (2) Condițiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organică.
- (3) Cetățenii pot fi încorporați de la vârsta de 20 de ani și până la vârsta de 35 de ani, cu excepția voluntarilor, în condițiile legii organice.

ARTICOLUL 56 Contribuții financiare

- (1) Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice.
- (2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale.
- (3) Orice alte prestații sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situații excepționale.

ARTICOLUL 57 Exercițarea drepturilor și a libertăților

Cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

CAPITOLUL IV - Avocatul Poporului

ARTICOLUL 58 Numirea și rolul

(1) Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice. Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate.

(2) Avocatul Poporului și adjuncții săi nu pot îndeplini nici o altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

(3) Organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 59 Exercițarea atribuțiilor

(1) Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor, în limitele stabilite de lege.

(2) Autoritățile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercițarea atribuțiilor sale.

ARTICOLUL 60 Raportul în fața Parlamentului

Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

TITLUL III - Autoritățile publice

CAPITOLUL I - Parlamentul

SECȚIUNEA 1 - Organizare și funcționare

ARTICOLUL 61 Rolul și structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării.

(2) Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

ARTICOLUL 62 Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.

(3) Numărul deputaților și al senatorilor se stabilește prin lege electorală, în raport cu populația țării.

ARTICOLUL 63 Durata mandatului

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungeste de drept în stare de mobilizare, de razboi, de asediu sau de urgenta, pâna la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputatilor si pentru Senat se desfasoara în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întruneste, la convocarea Presedintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungeste pâna la întrunirea legala a noului Parlament. În aceasta perioada nu poate fi revizuita Constitutia si nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continua procedura în noul Parlament.

ARTICOLUL 64 Organizarea interna

(1) Organizarea si functionarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevazute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Camera își alege un birou permanent. Presedintele Camerei Deputatilor si presedintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. Ceilalti membri ai birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocati înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputatii si senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

(4) Fiecare Camera își constituie comisii permanente si poate institui comisii de ancheta sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente si comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configuratiei politice a fiecărei Camere.

ARTICOLUL 65 Sedintele Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul lucreaza în sedinte separate.

(2) Camerele își desfasoara lucrarile si în sedinte comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, pentru:

a) primirea mesajului Presedintelui României;

b) aprobarea bugetului de stat si a bugetului asigurarilor sociale de stat;

c) declararea mobilizarii totale sau partiale;

d) declararea starii de razboi;

e) suspendarea sau încetarea ostilitatilor militare;

f) aprobarea strategiei nationale de aparare a tarii;

g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;

h) numirea, la propunerea Presedintelui României, a directorilor serviciilor de informatii si exercitarea controlului asupra activitatii acestor servicii;

i) numirea Avocatului Poporului;

j) stabilirea statutului deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;

k) îndeplinirea altor atributii care, potrivit Constitutiei sau regulamentului, se exercita în sedinta comuna.

ARTICOLUL 66 Sesiuni

(1) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc în doua sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie si nu poate depasi sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie si nu poate depasi sfârșitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc si în sesiuni extraordinare, la cererea Presedintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numarul deputatilor sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de presedintii acestora.

ARTICOLUL 67 Actele juridice si cvorumul legal

Camera Deputatilor si Senatul adopta legi, hotarâri si motiuni, în prezenta majoritatii membrilor.

ARTICOLUL 68 Caracterul public al sedintelor

- (1) Sedintele celor doua Camere sunt publice.
- (2) Camerele pot hotarâ ca anumite sedinte sa fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a Statutul deputatilor si al senatorilor

ARTICOLUL 69 Mandatul reprezentativ

- (1) În exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt în serviciul poporului.
- (2) Orice mandat imperativ este nul.

ARTICOLUL 70 Mandatul deputatilor si al senatorilor

- (1) Deputatii si senatorii intra în exercitiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii juramântului. Juramântul se stabileste prin lege organica.
- (2) Calitatea de deputat sau de senator înceteaza la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ARTICOLUL 71 Incompatibilitati

- (1) Nimeni nu poate fi, în acelasi timp, deputat si senator.
- (2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibila cu exercitarea oricarei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de membru al Guvernului.
- (3) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 72 Imunitatea parlamentara

- (1) Deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.
- (2) Deputatii si senatorii pot fi urmariti si trimisi în judecata penala pentru fapte care nu au legatura cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara încuviintarea Camerei din care fac parte, dupa ascultarea lor. Urmarirea si trimiterea în judecata penala se pot face numai de catre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie. Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie.
- (3) În caz de infractiune flagranta, deputatii sau senatorii pot fi retinuti si supusi perchezitiei. Ministrul justitiei îl va informa neîntârziat pe presedintele Camerei asupra retinerii si a perchezitiei. În cazul în care Camera sesizata constata ca nu exista temei pentru retinere, va dispune imediat revocarea acestei masuri.

SECTIUNEA a 3-a - Legiferarea

ARTICOLUL 73 Categoriile de legi

- (1) Parlamentul adopta legi constitutionale, legi organice si legi ordinare.
- (2) Legile constitutionale sunt cele de revizuire a Constitutiei.
- (3) Prin lege organica se reglementeaza:
  - a) sistemul electoral; organizarea si functionarea Autoritatii Electorale Permanente;
  - b) organizarea, functionarea si finantarea partidelor politice;
  - c) statutul deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;
  - d) organizarea si desfasurarea referendumului;
  - e) organizarea Guvernului si a Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;
  - f) regimul starii de mobilizare partiala sau totala a fortelor armate si al starii de razboi;
  - g) regimul starii de asediu si al starii de urgenta;
  - h) infractiunile, pedepsele si regimul executarii acestora;
  - i) acordarea amnistiei sau a gratierii colective;

- j) statutul functionarilor publici;
- k) contenciosul administrativ;
- l) organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instantelor judecatoresti, a Ministerului Public si a Curtii de Conturi;
- m) regimul juridic general al proprietatii si al mostenirii;
- n) organizarea generala a învățământului;
- o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locala;
- p) regimul general privind raporturile de munca, syndicatele, patronatele si protectia sociala;
- r) statutul minoritatilor nationale din România;
- s) regimul general al cultelor;
- t) celelalte domenii pentru care în Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ARTICOLUL 74 **Initiativa legislativa**

(1) Initiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel puțin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care își manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel puțin un sfert din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete, respectiv în municipiul Bucuresti, trebuie sa fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături în sprijinul acestei initiativae.

(2) Nu pot face obiectul initiativae legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.

(3) Guvernul își exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa îl adopte, ca prima Camera sesizata.

(4) Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai în forma ceruta pentru proiectele de legi.

(5) Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ARTICOLUL 75 **Sesizarea Camerelor**

(1) Se supun spre dezbatare si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) si (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) si (5) si articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

(2) Prima Camera sesizata se pronunța în termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. În cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) Dupa adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) În cazul în care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului (1), intra în competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a doua Camera este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se întoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv în procedura de urgenta.

(5) Dispozitiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplica în mod corespunzator si în cazul în care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ARTICOLUL 76 **Adoptarea legilor si a hotarârilor**

(1) Legile organice si hotarârile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecărei Camere.

(2) Legile ordinare si hotarârile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecarei Camere.

ARTICOLUL 77 Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Înainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

(3) Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ARTICOLUL 78

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publica în Monitorul Oficial al României si intra în vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta în textul ei.

ARTICOLUL 79

Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative în vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii întregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei României.

(2) Înfiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II - Presedintele României

ARTICOLUL 80 Rolul Presedintelui

(1) Presedintele României reprezinta statul român si este garantul independentei nationale, al unitatii si al integritatii teritoriale a tarii.

(2) Presedintele României vegheaza la respectarea Constitutiei si la buna functionare a autoritatilor publice. În acest scop, Presedintele exercita functia de mediere între puterile statului, precum si între stat si societate.

ARTICOLUL 81 Alegerea Presedintelui

(1) Presedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegatorilor înscriși în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidati nu a întrunit aceasta majoritate, se organizeaza al doilea tur de scrutin, între primii doi candidati stabiliti în ordinea numarului de voturi obtinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

(4) Nici o persoana nu poate îndeplini functia de Presedinte al României decât pentru cel mult doua mandate. Acestea pot fi si succesive.

ARTICOLUL 82 Validarea mandatului si depunerea juramântului

(1) Rezultatul alegerilor pentru functia de Presedinte al României este validat de Curtea Constitutionala.

(2) Candidatul a carui alegere a fost validata depune în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, urmatorul juramânt:

"Jur sa-mi daruiesc toata puterea si priceperea pentru propasirea spirituala si materiala a poporului român, sa respect Constitutia si legile tarii, sa apar democratia, drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor, suveranitatea, independenta, unitatea si integritatea teritoriala a României. Asa sa-mi ajute Dumnezeu!".

ARTICOLUL 83 Durata mandatului

- (1) Mandatul Președintelui României este de 5 ani și se exercită de la data depunerii jurământului.
- (2) Președintele României își exercită mandatul până la depunerea jurământului de Președintele nou ales.
- (3) Mandatul Președintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

ARTICOLUL 84 Incompatibilitati și imunitati

- (1) În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată.
- (2) Președintele României se bucură de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplică în mod corespunzător.

ARTICOLUL 85 Numirea Guvernului

- (1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.
- (2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.
- (3) Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.

ARTICOLUL 86 Consultarea Guvernului

Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită.

ARTICOLUL 87 Participarea la ședințele Guvernului

- (1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații.
- (2) Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

ARTICOLUL 88 Mesaje

Președintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii.

ARTICOLUL 89 Dizolvarea Parlamentului

- (1) După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investire.
- (2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.
- (3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui României și nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență.

ARTICOLUL 90 Referendumul

Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

ARTICOLUL 91 Atribuții în domeniul politicii externe

- (1) Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Presedintele, la propunerea Guvernului, acrediteaza si recheama reprezentantii diplomatici ai României si aproba înfiintarea, desfiintarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentantii diplomatici ai altor state sunt acreditati pe lângă Presedintele României.

ARTICOLUL 92 Atributii în domeniul apararii

(1) Presedintele României este comandantul forțelor armate si îndeplinește funcția de presedinte al Consiliului Suprem de Aparare a Tarii.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabila a Parlamentului, mobilizarea partiala sau totala a forțelor armate. Numai în cazuri exceptionale, hotărârea Presedintelui se supune ulterior aprobarii Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) În caz de agresiune armata îndreptata împotriva tarii, Presedintele României ia masuri pentru respingerea agresiunii si le aduce neîntârziat la cunostinta Parlamentului, printr-un mesaj. Daca Parlamentul nu se afla în sesiune, el se convoaca de drept în 24 de ore de la declansarea agresiunii.

(4) În caz de mobilizare sau de razboi Parlamentul își continua activitatea pe toata durata acestor stari, iar daca nu se afla în sesiune, se convoaca de drept în 24 de ore de la declansarea lor.

ARTICOLUL 93 Masuri exceptionale

(1) Presedintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgenta în întreaga tara ori în unele unitati administrativ-teritoriale si solicita Parlamentului încuviintarea masurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

(2) Daca Parlamentul nu se afla în sesiune, el se convoaca de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea starii de asediu sau a starii de urgenta si functioneaza pe toata durata acestora.

ARTICOLUL 94 Alte atributii

Presedintele României îndeplinește si urmatoarele atributii:

- a) confera decoratii si titluri de onoare;
- b) acorda gradele de maresal, de general si de amiral;
- c) numeste în functii publice, în conditiile prevazute de lege;
- d) acorda gratierea individuala.

ARTICOLUL 95 Suspendarea din functie

(1) În cazul savârșirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constitutiei, Presedintele României poate fi suspendat din functie de Camera Deputatilor si de Senat, în sedinta comuna, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, dupa consultarea Curtii Constitutionale. Presedintele poate da Parlamentului explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(2) Propunerea de suspendare din functie poate fi initiata de cel puțin o treime din numarul deputatilor si senatorilor si se aduce, neîntârziat, la cunostinta Presedintelui.

(3) Daca propunerea de suspendare din functie este aprobata, în cel mult 30 de zile se organizeaza un referendum pentru demiterea Presedintelui.

ARTICOLUL 96 Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, cu votul a cel puțin doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor, pot hotărâ punerea sub acuzare a Presedintelui României pentru înalta tradare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi initiata de majoritatea deputatilor si senatorilor si se aduce, neîntârziat, la cunostinta Presedintelui României pentru a putea da explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(3) De la data punerii sub acuzare si pâna la data demiterii Presedintele este suspendat de drept.

(4) Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie. Presedintele este demis de drept la data ramânerii definitive a hotărârii de condamnare.

ARTICOLUL 97 Vacanta functiei

(1) Vacanta functiei de Presedinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din functie, de imposibilitate definitiva a exercitarii atributiilor sau de deces.

(2) În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanta functiei de Presedinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Presedinte.

ARTICOLUL 98 Interimatul functiei

(1) Daca functia de Presedinte devine vacanta ori daca Presedintele este suspendat din functie sau daca se afla în imposibilitate temporara de a-si exercita atributiile, interimatul se asigura, în ordine, de presedintele Senatului sau de presedintele Camerei Deputatilor.

(2) Atributiile prevazute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului functiei prezidentiale.

ARTICOLUL 99 Raspunderea presedintelui interimar

Daca persoana care asigura interimatul functiei de Presedinte al României savârseste fapte grave, prin care se încalca prevederile Constitutiei, se aplica articolul 95 si articolul 98.

ARTICOLUL 100 Actele Presedintelui

(1) În exercitarea atributiilor sale, Presedintele României emite decrete care se publica în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenta decretului.

(2) Decretele emise de Presedintele României în exercitarea atributiilor sale prevazute în articolul 91 alineatele (1) si (2), articolul 92 alineatele (2) si (3), articolul 93 alineatul (1) si articolul 94 literele a), b) si d) se contrasemneaza de primul-ministru.

ARTICOLUL 101 Indemnizatia si celelalte drepturi

Indemnizatia si celelalte drepturi ale Presedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III - Guvernul

ARTICOLUL 102 Rolul si structura

(1) Guvernul, potrivit programului sau de guvernare acceptat de Parlament, asigura realizarea politicii interne si externe a tarii si exercita conducerea generala a administratiei publice.

(2) În îndeplinirea atributiilor sale, Guvernul coopereaza cu organisme sociale interesate.

(3) Guvernul este alcatuit din prim-ministru, ministri si alti membri stabiliti prin lege organica.

ARTICOLUL 103 Învestitura

(1) Presedintele României desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru, în urma consultarii partidului care are majoritatea absoluta în Parlament ori, daca nu exista o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

(2) Candidatul pentru functia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului si a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul si lista Guvernului se dezbat de Camera Deputatilor si de Senat, în sedinta comuna. Parlamentul acorda încredere Guvernului cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

ARTICOLUL 104 Juramântul de credinta

(1) Primul-ministru, ministrii si ceilalti membri ai Guvernului vor depune individual, în fata Presedintelui României, juramântul de la articolul 82.

(2) Guvernul în întregul sau și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

ARTICOLUL 105 Incompatibilitati

(1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 106 Încetarea funcției de membru al Guvernului

Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

ARTICOLUL 107 Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.

(2) Președintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.

(3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

ARTICOLUL 108 Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe.

(2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

ARTICOLUL 109 Raspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

(2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercitiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

ARTICOLUL 110 Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.

(2) Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, ori este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute în alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.

- (3) Guvernul al carui mandat a încetat potrivit alineatelor (1) si (2) îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, pâna la depunerea juramântului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV - Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111 Informarea Parlamentului

(1) Guvernul si celelalte organe ale administratiei publice, în cadrul controlului parlamentar al activitatii lor, sunt obligate sa prezinte informatiile si documentele cerute de Camera Deputatilor, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul presedintilor acestora. În cazul în care o initiativa legislativa implica modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurarilor sociale de stat, solicitarea informarii este obligatorie.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrarile Parlamentului. Daca li se solicita prezenta, participarea lor este obligatorie.

ARTICOLUL 112 Întrebari, interpelari si motiuni simple

(1) Guvernul si fiecare dintre membrii sai au obligatia sa raspunda la întrebările sau la interpelările formulate de deputati sau de senatori, în conditiile prevazute de regulamentele celor doua Camere ale Parlamentului.

(2) Camera Deputatilor sau Senatul poate adopta o motiune simpla prin care sa-si exprime pozitia cu privire la o problema de politica interna sau externa ori, dupa caz, cu privire la o problema ce a facut obiectul unei interpelari.

ARTICOLUL 113 Motiunea de cenzura

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, pot retrage încrederea acordata Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzura, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

(2) Motiunea de cenzura poate fi initiata de cel puțin o patrime din numarul total al deputatilor si senatorilor si se comunica Guvernului la data depunerii.

(3) Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data când a fost prezentata în sedinta comuna a celor doua Camere.

(4) Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, în aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului în care Guvernul își angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ARTICOLUL 114 Angajarea raspunderii Guvernului

(1) Guvernul își poate angaja raspunderea în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata în conditiile articolului 113.

(3) Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de politica generala devine obligatorie pentru Guvern.

(4) În cazul în care Presedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterea acesteia se va face în sedinta comuna a celor doua Camere.

ARTICOLUL 115 Delegarea legislativa

(1) Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul si data pâna la care se pot emite ordonante.

(3) Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pâna la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonantei.

(4) Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai în situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amânata, având obligatia de a motiva urgenta în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanta de urgenta intra în vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbatare în procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, daca nu se afla în sesiune, se convoaca în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzând norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate în domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si îndatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri în proprietate publica.

(7) Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V - Administratia publica

SECTIUNEA 1 - Administratia publica centrala de specialitate

ARTICOLUL 116 Structura

(1) Ministerele se organizeaza numai în subordinea Guvernului.

(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ARTICOLUL 117 Înfiintarea

(1) Ministerele se înfiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.

(2) Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot înfiinta organe de specialitate, în subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.

(3) Autoritati administrative autonome se pot înfiinta prin lege organica.

ARTICOLUL 118 Fortele armate

(1) Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. În conditiile legii si ale tratatelor internationale la care România este parte, armata contribuie la apararea colectiva în sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.

(2) Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.

(4) Organizarea de activitati militare sau paramilitare în afara unei autoritati statale este interzisa.

(5) Pe teritoriul României pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai în conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 119 Consiliul Suprem de Aparare a Tarii

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii internationale si la apararea colectiva în sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacii.

SECTIUNEA a 2-a - Administratia publica locala

ARTICOLUL 120 Principii de baza

(1) Administratia publica din unitatile administrativ-teritoriale se întemeiaza pe principiile descentralizarii, autonomiei locale si deconcentrarii serviciilor publice.

(2) În unitatile administrativ-teritoriale în care cetatenii aparținând unei minoritati nationale au o pondere semnificativa se asigura folosirea limbii minoritatii nationale respective în scris si oral în relatiile cu autoritatile administratiei publice locale si cu serviciile publice deconcentrate, în conditiile prevazute de legea organica.

ARTICOLUL 121 Autoritati comunale si orasenesti

(1) Autoritatile administratiei publice, prin care se realizeaza autonomia locala în comune si în orase, sunt consiliile locale alese si primarii alesi, în conditiile legii.

(2) Consiliile locale si primarii functioneaza, în conditiile legii, ca autoritati administrative autonome si rezolva treburile publice din comune si din orase.

(3) Autoritatile prevazute la alineatul (1) se pot constitui si în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ARTICOLUL 122 Consiliul judetean

(1) Consiliul judetean este autoritatea administratiei publice pentru coordonarea activitatii consiliilor comunale si orasenesti, în vederea realizarii serviciilor publice de interes judetean.

(2) Consiliul judetean este ales si functioneaza în conditiile legii.

ARTICOLUL 123 Prefectul

(1) Guvernul numeste un prefect în fiecare judet si în municipiul Bucuresti.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local si conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor si ale celorlalte organe ale administratiei publice centrale din unitatile administrativ-teritoriale.

(3) Atributiile prefectului se stabilesc prin lege organica.

(4) Între prefecti, pe de o parte, consiliile locale si primari, precum si consiliile judetene si presedintii acestora, pe de alta parte, nu exista raporturi de subordonare.

(4) Prefectul poate ataca, în fata instantei de contencios administrativ, un act al consiliului judetean, al celui local sau al primarului, în cazul în care considera actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI - Autoritatea judecatoreasca

SECTIUNEA 1 - Instantele judecatoresti

ARTICOLUL 124 Înfiptuirea justitiei

(1) Justitia se înfiptuiește în numele legii.

(2) Justitia este unica, impartiala si egala pentru toti.

(3) Judecatorii sunt independenti si se supun numai legii.

ARTICOLUL 125 Statutul judecatorilor

(1) Judecatorii numiti de Presedintele României sunt inamovibili, în conditiile legii.

(2) Propunerile de numire, precum si promovarea, transferarea si sanctionarea judecatorilor sunt de competenta Consiliului Superior al Magistraturii, în conditiile legii sale organice.

(3) Functia de judecator este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învătamântul superior.

ARTICOLUL 126 Instanțele judecătorești

(1) Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.

(2) Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.

(3) Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale.

(4) Componerea Înaltei Curți de Casație și Justiție și regulile de funcționare a acestora se stabilesc prin lege organică.

(5) Este interzisă înființarea de instanțe extraordinare. Prin lege organică pot fi înființate instanțe specializate în anumite materii, cu posibilitatea participării, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.

(6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.

ARTICOLUL 127 Caracterul public al dezbaterilor

Sedintele de judecată sunt publice, afara de cazurile prevăzute de lege.

ARTICOLUL 128 Folosirea limbii materne și a interpretului în justiție

(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice.

(3) Modalitățile de exercitare a dreptului prevăzut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreți sau traduceri, se vor stabili astfel încât să nu împiedice buna administrare a justiției și să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați.

(4) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștința de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

ARTICOLUL 129 Folosirea cailor de atac

Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita caile de atac, în condițiile legii.

ARTICOLUL 130 Politia instanțelor

Instanțele judecătorești dispun de poliția pusă în serviciul lor.

SECȚIUNEA a 2-a - Ministerul Public

ARTICOLUL 131 Rolul Ministerului Public

(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

(2) Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii.

(3) Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii.

ARTICOLUL 132 Statutul procurorilor

(1) Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției.

(2) Functia de procuror este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul superior.

SECȚIUNEA a 3-a - Consiliul Superior al Magistraturii

ARTICOLUL 133 Rolul si structura

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independentei justitiei.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcatuit din 19 membri, din care:
  - a) 14 sunt alesi în adunarile generale ale magistratilor si validati de Senat; acestia fac parte din doua sectii, una pentru judecatori si una pentru procurori; prima sectie este compusa din 9 judecatori, iar cea de-a doua din 5 procurori;
  - b) 2 reprezentanti ai societatii civile, specialisti în domeniul dreptului, care se bucura de înalta reputatie profesionala si morala, alesi de Senat; acestia participa numai la lucrarile în plen;
  - c) ministrul justitiei, presedintele Înaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie.
- (3) Presedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistratii prevazuti la alineatul (2) litera a).
- (4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.
- (5) Hotarârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.
- (6) Presedintele României prezideaza lucrarile Consiliului Superior al Magistraturii la care participa.
- (7) Hotarârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive si irevocabile, cu exceptia celor prevazute la articolul 134 alineatul (2).

ARTICOLUL 134 Atributii

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Presedintelui României numirea în functie a judecatorilor si a procurorilor, cu exceptia celor stagiați, în conditiile legii.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineste rolul de instanta de judecata, prin sectiile sale, în domeniul raspunderii disciplinare a judecatorilor si a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organica. În aceste situatii, ministrul justitiei, presedintele Înaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie nu au drept de vot.
- (3) Hotarârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinara pot fi atacate la Înalta Curte de Casatie si Justitie.
- (4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineste si alte atributii stabilite prin legea sa organica, în realizarea rolului sau de garant al independentei justitiei.

TITLUL IV - Economia si finantele publice

ARTICOLUL 135 Economia

- (1) Economia României este economie de piata, bazata pe libera initiativa si concurenta.
- (2) Statul trebuie sa asigure:
  - a) libertatea comertului, protectia concurentei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de productie;
  - b) protejarea intereselor nationale în activitatea economica, financiara si valutara;
  - c) stimularea cercetarii stiintifice si tehnologice nationale, a artei si protectia dreptului de autor;
  - d) exploatarea resurselor naturale, în concordanta cu interesul national;
  - e) refacerea si ocrotirea mediului înconjurator, precum si mentinerea echilibrului ecologic;
  - f) crearea conditiilor necesare pentru cresterea calitatii vietii;
  - g) aplicarea politicilor de dezvoltare regionala în concordanta cu obiectivele Uniunii Europene.

ARTICOLUL 136 Proprietatea

- (1) Proprietatea este publica sau privata.
- (2) Proprietatea publica este garantata si ocrotita prin lege si apartine statului sau unitatilor administrative teritoriale.
- (3) Bogatiile de interes public ale subsolului, spatiul aerian, apele cu potential energetic valorificabil, de interes national, plajele, marea teritoriala, resursele naturale ale zonei economice si ale platoului continental, precum si alte bunuri stabilite de legea organica, fac obiectul exclusiv al proprietatii publice.
- (4) Bunurile proprietate publica sunt inalienabile. În conditiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori institutiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosinta gratuita institutiilor de utilitate publica.
- (5) Proprietatea privata este inviolabila, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 137 Sistemul financiar

- (1) Formarea, administrarea, întrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrative teritoriale si ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.
- (2) Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În conditiile aderarii la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia si înlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 138 Bugetul public national

- (1) Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat si bugetele locale ale comunelor, ale oraselor si ale judetelor.
- (2) Guvernul elaboreaza anual proiectul bugetului de stat si pe cel al asigurarilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobarii Parlamentului.
- (3) Daca legea bugetului de stat si legea bugetului asigurarilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel putin 3 zile înainte de expirarea exercitiului bugetar, se aplica în continuare bugetul de stat si bugetul asigurarilor sociale de stat ale anului precedent, pâna la adoptarea noilor bugete.
- (4) Bugetele locale se elaboreaza, se aproba si se executa în conditiile legii.
- (5) Nici o cheltuiala bugetara nu poate fi aprobata fara stabilirea sursei de finantare.

ARTICOLUL 139 Impozite, taxe si alte contributii

- (1) Impozitele, taxele si orice alte venituri ale bugetului de stat si ale bugetului asigurarilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.
- (2) Impozitele si taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judetene, în limitele si în conditiile legii.
- (3) Sumele reprezentând contributiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în conditiile legii, numai potrivit destinatiei acestora.

ARTICOLUL 140 Curtea de Conturi

- (1) Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare si de întrebuintare a resurselor financiare ale statului si ale sectorului public. În conditiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi se solutioneaza de instantele judecatoresti specializate.
- (2) Curtea de Conturi prezinta anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public national din exercitiul bugetar expirat, cuprinzând si neregulile constatate.
- (3) La cererea Camerei Deputatilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controleaza modul de gestionare a resurselor publice si raporteaza despre cele constatate.
- (4) Consilierii de conturi sunt numiti de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curtii de Conturi sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe toata durata acestuia. Ei sunt supusi incompatibilitatilor prevazute de lege pentru judecatori.
- (5) Curtea de Conturi se înnoieste cu o treime din consilierii de conturi numiti de Parlament, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.
- (6) Revocarea membrilor Curtii de Conturi se face de catre Parlament, în cazurile si conditiile prevazute de lege.

ARTICOLUL 141 Consiliul Economic si Social

Consiliul Economic si Social este organ consultativ al Parlamentului si al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organica de înfiintare, organizare si functionare.

TITLUL V - Curtea Constitutionala

ARTICOLUL 142 Structura

- (1) Curtea Constitutionala este garantul suprematiei Constitutiei.
- (2) Curtea Constitutionala se compune din noua judecatori, numiti pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.
- (3) Trei judecatori sunt numiti de Camera Deputatilor, trei de Senat si trei de Presedintele României.
- (4) Judecatorii Curtii Constitutionale aleg, prin vot secret, presedintele acesteia, pentru o perioada de 3 ani.
- (5) Curtea Constitutionala se înnoieste cu o treime din judecatorii ei, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 143 Conditii pentru numire

Judecatorii Curtii Constitutionale trebuie sa aiba pregatire juridica superioara, înalta competenta profesionala si o vechime de cel putin 18 ani în activitatea juridica sau în învatamântul juridic superior.

ARTICOLUL 144 Incompatibilitati

Funcția de judecator al Curtii Constitutionale este incompatibila cu oricare alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatamântul juridic superior.

ARTICOLUL 145 Independenta si inamovibilitatea

Judecatorii Curtii Constitutionale sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe durata acestuia.

ARTICOLUL 146 Atributii

Curtea Constitutionala are urmatoarele atributii:

- a) se pronunta asupra constitutionalitatii legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a Guvernului, a Înaltei Curti de Casatie si Justitie, a Avocatului Poporului, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori, precum si, din oficiu, asupra initiativelor de revizuire a Constitutiei;
- b) se pronunta asupra constitutionalitatii tratatelor sau altor acorduri internationale, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
- c) se pronunta asupra constitutionalitatii regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui grup parlamentar sau a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;
- d) hotaraste asupra exceptiilor de neconstitutionalitate privind legile si ordonantele, ridicate în fata instantelor judecătoresti sau de arbitraj comercial; exceptia de neconstitutionalitate poate fi ridicata si direct de Avocatul Poporului;
- e) solutioneaza conflictele juridice de natura constitutională dintre autoritatile publice, la cererea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a primului-ministru sau a presedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

- f) vegheaza la respectarea procedurii pentru alegerea Presedintelui României si confirma rezultatele sufragiului;
- g) constata existenta împrejurarilor care justifica interimatul în exercitarea functiei de Presedinte al României si comunica cele constatate Parlamentului si Guvernului;
- h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din functie a Presedintelui României;
- i) vegheaza la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si confirma rezultatele acestuia;
- j) verifica îndeplinirea conditiilor pentru exercitarea initiativei legislative de catre cetateni;
- k) hotaraste asupra contestatiilor care au ca obiect constitutionalitatea unui partid politic;
- l) îndeplineste si alte atributii prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 147 Deciziile Curtii Constitutionale

(1) Dispozitiile din legile si ordonantele în vigoare, precum si cele din regulamente, constatate ca fiind neconstitutionale, îsi înceteaza efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curtii Constitutionale daca, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, dupa caz, nu pun de acord prevederile neconstitutionale cu dispozitiile Constitutiei. Pe durata acestui termen, dispozitiile constatate ca fiind neconstitutionale sunt suspendate de drept.

(2) În cazurile de neconstitutionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat sa reexamineze dispozitiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curtii Constitutionale.

(3) În cazul în care constitutionalitatea tratatului sau acordului international a fost constatata potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei exceptii de neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitucional nu poate fi ratificat.

(4) Deciziile Curtii Constitutionale se publica în Monitorul Oficial al României. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI - Integrarea euroatlantica

ARTICOLUL 148 Integrarea în Uniunea Europeana

(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferarii unor atributii catre institutiile comunitare, precum si al exercitarii în comun cu celelalte state membre a competentelor prevazute în aceste tratate, se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(2) Ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Presedintele României, Guvernul si autoritatea judecatoreasca garanteaza aducerea la îndeplinire a obligatiilor rezultate din actul aderarii si din prevederile alineatului (2).

(5) Guvernul transmite celor doua Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea sa fie supuse aprobarii institutiilor Uniunii Europene.

ARTICOLUL 149 Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

TITLUL VII - Revizuirea Constitutiei

ARTICOLUL 150   **Initiativa revizurii**

(1) Revizuirea Constitutiei poate fi initiata de Presedintele României la propunerea Guvernului, de cel puțin o patrime din numărul deputatilor sau al senatorilor, precum și de cel puțin 500.000 de cetateni cu drept de vot.

(2) Cetatenii care initiaza revizuirea Constitutiei trebuie sa provina din cel puțin jumătate din județele țării, iar în fiecare din aceste județe sau în municipiul Bucuresti trebuie sa fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei initiative.

ARTICOLUL 151   **Procedura de revizuire**

(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptata de Camera Deputatilor și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere.

(2) Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputatilor și Senatul, în ședința comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei patrimi din numărul deputatilor și senatorilor.

(3) Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 152   **Limitele revizurii**

(1) Dispozițiile prezentei Constitutii privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizurii.

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

(3) Constitutia nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război.

TITLUL VIII - Dispoziții finale și tranzitorii

ARTICOLUL 153   **Intrarea în vigoare**

Prezenta Constitutie intră în vigoare la data aprobării ei prin referendum. La aceeași dată, Constitutia din 21 august 1965 este și rămâne în întregime abrogată.

ARTICOLUL 154   **Conflictul temporal de legi**

(1) Legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constitutii.

(2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislației cu prezenta Constitutie și va face Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzătoare.

ARTICOLUL 155   **Dispoziții tranzitorii**

(1) Proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se dezbat și se adoptă potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.

(2) Instituțiile prevăzute de Constitutie, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi.

(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplică începând cu următorul mandat prezidențial.

(4) Dispozițiile cu privire la Înalta Curte de Casăție și Justiție vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrării în vigoare a legii de revizuire.

(5) Judecatorii în funcție ai Curtii Supreme de Justiție și consilierii de conturi numiți de Parlament își continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiți. Pentru asigurarea înnoirii Curtii de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi aceștia vor putea fi numiți pentru încă un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

(6) Până la constituirea instanțelor judecătorești specializate, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi vor fi soluționate de către instanțele judecătorești ordinare.

ARTICOLUL 156 Republicarea Constituției

Legea de revizuire a Constituției se publică în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptării. Constituția, modificată și completată, după aprobarea prin referendum, se republică de către Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o nouă numerotare.